

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

European Center for
Not-for-Profit Law

ANALIZA PRAVNOG I REGULATORNOG OKVIRA O FILANTROPIJI NA KOSOVU

Ova analiza je omogućen velikodušnom podrškom američkog naroda preko Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj je odgovornost European Center for Non-Profit Law (ECNL) i ne odražavaju nužno stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Država.

Analiza je sprovedena u okviru Program građanskog angažovanja, koji sprovodi Kosovska fondacija za civilno društvo (KCSF) u partnerstvu sa USAID na Kosovu. ECNL je partner KCSF-a u realizaciji ove aktivnosti.

Predgovor

Ksa zadovoljstvom vam predstavlja ovaj sveobuhvatni analitički izveštaj o pravnom i regulatornom okviru za filantropiju na Kosovu. Ovaj izveštaj označava značajnu prekretnicu u našim tekućim naporima da negujemo živopisno i održivo civilno društvo na Kosovu. To je rezultat velikodušne podrške USAID-a kroz Aktivnost angažovanja građana (AAG) i velikih napora timova Evropskog centra za neprofitno pravo (ECNP) i Kosovske fondacije za civilno društvo (KCSF/KFCD), kao i bezbroj drugih partnera i zainteresovanih strana koji su učestvovali u različitim fazama rada. Zahvalan sam svima koji su doprineli ovoj analizi, uključujući i predstavnike OCD koji su učestvovali na našim konsultativnim sastancima i dali neprocenjive povratne informacije. Njihovi uvidi su bili instrumentalni u oblikovanju našeg razumevanja izazova i mogućnosti sa kojima se suočava filantropski sektor na Kosovu.

Izveštaj predstavlja ključni doprinos AAG programa razvoju filantropskog ekosistema na Kosovu, nadovezujući se na dugogodišnji doprinos KFCD-a i ciljeve našeg strateškog okvira 2024-2028 za jačanje kapaciteta civilnog društva, stvaranjem okruženja koje podržava njihov rast i održivost.

Civilno društvo na Kosovu je bilo i nastavlja da bude uspešna priča – od široko rasprostranjenog društvenog angažmana 90-ih do napora za hitne slučajeve i rekonstrukciju 2000-ih, a nedavno, njegovog ključnog doprinosa procesu izgradnje države i stvaranju demokratskog i inkluzivnog društva. Međunarodna zajednica je snažno podržala nepokolebljivu odlučnost građana Kosova za demokratsko društvo, a zajedno su bili ključni faktori za efikasno organizovano civilno društvo. Sada je vreme da se poveća lokalno vlasništvo nad izgradnjom demokratije i održivosti već postignutih rezultata, uz maksimiziranje uticaja tekuće podrške međunarodne zajednice.

U tom cilju, KFCD zamišlja Kosovo kao društvo u kome je građansko angažovanje i značajno i održivo. Postizanje ove vizije zahteva snažno angažovanje svih sektora društva – civilnog društva, vlade, građana, privatnog sektora i dijaspore, kako bi se poboljšali kapaciteti i resursi civilnog društva uz obezbeđivanje njihovog legitimnog zastupanja interesa zajednice. Tokom proteklih godina, fokus je bio na osnaživanju organizovanog civilnog društva kroz adekvatne resurse, kapacitete i pozitivno okruženje za angažovanje u procesima politike. Nastavljajući istim putem, KFCD povećava svoje napore da doda specifičnu perspektivu diversifikacije resursa kako bi se osiguralo da demokratski razvoj Kosova sve više koristi lokalne resurse, čime postaje participativniji i održiviji.

Privatni sektor i dijaspora predstavljaju snažan potencijal za jačanje baze podrške kosovskom građanskom društvu, kako finansijski tako i nefinansijski.

Nalazi i preporuke u ovom izveštaju naglašavaju kritičnu potrebu za pravnim i institucionalnim okvirom koji podržava filantropske donacije. Naš cilj je da identifikujemo i adresiramo ključne prepreke koje ometaju razvoj filantropije na Kosovu, oslanjajući se na međunarodne i evropske standarde, kao i najbolje prakse iz drugih zemalja. Posvećeni smo pokretanju političkog dijaloga koji promovise kulturu strateškog individualnog i korporativnog davanja za javno dobro, a ovaj analitički izveštaj ima za cilj da posluži kao čvrsta osnova za sve zainteresovane strane koje su uključene u ovaj proces.

Kako idemo napred, ohrabrujem sve zainteresovane strane – vladine institucije, privatni sektor i pojedince na Kosovu i dijaspori, i OCD – da nam se pridruže u ovom poduhvatu. Zajedno možemo stvoriti pravno i institucionalno okruženje koje ne samo da podržava rast filantropije, već i osigurava da ona postane sastavni deo našeg društvenog tkiva.

Hvala vam na kontinuiranoj podršci i posvećenosti prema našoj zajedničkoj viziji.

Taulant Hoxha
Izvršni direktor KCSF

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Međunarodni i evropski standardi i regulatorni okviri o davanju	3
2.1. Sloboda udruživanja	3
2.1.1. Savet Evrope	4
2.1.2. Evropska unija.....	5
2.2. Pravo na privatnost	5
3. Pravni aspekti korporativnog i individualnog davanja na Kosovu.....	6
3.1. Opšti propis o donacijama	7
3.1.1. Regulacija načina plaćanja i prikupljanja sredstava.....	7
3.1.2. Oporezivanje donacija, uključujući tretman poreza na dohodak donacija, tretman PDV-a	13
3.1.3. Poreski podsticaji za donatore	14
3.1.4. Zahtevi za transparentnost i izveštavanje	16
3.2. Druge prepreke filantropiji.....	17
4. Ključna regulatorna pitanja koja se odnose na filantropiju na Kosovu i njihovo regulisanje iz uporedne perspektive	17
4.1. Opšti propis o donacijama.....	17
4.1.1. Regulacija metoda prikupljanja sredstava, uključujući tradicionalne i digitalne	17
4.1.2. Poreski tretman donacija	18
4.1.3. Poreske olakšice za donatore	20
4.1.4. Zahtevi za transparentnost i izveštavanje	26
4.2. Mere za podršku finansijskom pristupu	26
5. Zaključci i preporuke politike	27

1. Uvod

Nedostatak finansijske održivosti jedan je od ključnih izazova za organizacije civilnog društva (“OCD”) na Kosovu. Javno finansiranje i međunarodni donatori ostaju dva najveća izvora finansiranja, ali njihova dostupnost na duži rok tek treba da usledi. Izveštaj za 2022. koji je pripremio Civikos “Mapiranje i izazovi organizacija civilnog društva u pružanju socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu”¹ pokazuje da se 29 od 35 organizacija koje rade u socijalnoj oblasti izjasnilo da je dobijena podrška od države nedovoljna i da je uglavnom u obliku kratkoročnih grantova ili besplatan najam poslovnog prostora. Zbog gore navedenih razloga, ključno je da kosovske OCD diverzifikuju svoje izvore finansiranja.

Jedan od izvora finansiranja sa relativno neiskorišćenim potencijalom je individualna i korporativna filantropija. Prema USAID Indeksu održivosti OCD 2021, lokalna filantropija na Kosovu je nerazvijena. Iako postoje neki pozitivni znakovi, izveštaj ističe da je većina filantropskih inicijativa usmerena na „*tradicionalnije ciljeve koji se odnose na dobrobit, kao i na sportske događaje i kulturne aktivnosti*”². Štaviše, prema izveštaju Catalyst-a, i slučajevi donacija i ukupan iznos donacija su se smanjili u 2021. i vratili se na nivo pre pandemije³. Prema istom izveštaju, prosečna donacija po glavi stanovnika iznosi samo 1,2 evra, što je ispod proseka u regionu. Nefitne organizacije primaju samo 25% svih donacija, iako je u vrednosnom smislu ovo ³/₄ ukupnog iznosa donacija u 2021. Davanje iz dijaspore ostaje ključni izvor za filantropiju.

U isto vreme, Kosovo je prijavilo filantropske tradicije i vrednosti velikodušnosti i solidarnosti koje podstiču davanje i pružaju osnovu za razvoj filantropije.⁴ To je potvrdio i najnoviji CAF World Giving Index 2022 (“CAF WGI 2022”). Prema CAF WGI 2022, Kosovo je rangirano na 19. mestu u svetu po spremnosti da donira novac, sa 56% ispitanika koji su pozitivno odgovorili na zahteve za donacije.⁵

Ipak, kompanije ne daju u punom kapacitetu, a individualno davanje još nije u potpunosti razvijeno. Prema nekim stručnjacima, to može biti zbog finansijske krize, niskog socio-ekonomskog razvoja, siromaštva i nepoverenja prema OCD.⁶ Osim toga, korporativna društvena odgovornost nije popularan koncept i samo je 13 od 101

---

¹ http://www.civikos.net/repository/docs/Mapping_publication_eng_577533.pdf

² USAID: Indeks održivosti OCD 2021: Kosovo.

<https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/csosi-europe-eurasia-2021-report.pdf>

³ Catalyst Balkan: Davanje Kosova 2021: Godišnji izveštaj o stanju filantropije. Dostupno na adresi:

<https://www.slideshare.net/CatalystBalkans/giving-kosovo-2021-report-on-the-state-of-philanthropy>

⁴ Univerzitet Indijana, škola filantropije porodice Lilly: Globalni indeks filantropije za 2018. godinu Kosovo.

<https://scholarworks.iupui.edu/bitstream/handle/1805/16001/Kosovo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁵ CAF World Giving Index 2022, dostupno na: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-research/caf_world_giving_index_2022_210922-final.pdf

⁶ Univerzitet Indijana, škola filantropije porodice Lilly: Globalni indeks filantropije za 2022. Kosovo.

<https://scholarworks.iupui.edu/server/api/core/bitstreams/0883823d-8938-42e8-a856-dc61ef6beb5d/content>

anketirane OCD prijavilo da prima podršku od korporacija⁷. Prema istom izveštaju, OCD koje su prijavile da primaju donacije od pojedinačnih donatora su još manje (9 od 101 anketirane OCD). Stoga je potrebna velika svest o filantropiji, promocija rada OCD i širi angažman drugih aktera.⁸

Strategija Vlade Kosova za saradnju sa civilnim društvom 2019–2023 (Strategija) navodi nedostatak razvoja individualne i korporativne filantropije kao jedan od problema koje OCD imaju u pogledu finansiranja OCD. Zato je jedan od specifičnih ciljeva Strategije „*unapređenje pravnog i institucionalnog okvira za razvoj individualne i korporativne filantropije*“ (specifični cilj 2.2). Uključuje dalja poboljšanja nacionalnog pravnog okvira, institucionalnih mehanizama i promociju individualne i korporativne filantropije.⁹

Da bi podržali privatno davanje, ECNL i KCSF su pokrenuli procenu pravnog i regulatornog okruženja za filantropiju na Kosovu. Analiza ima za cilj da identifikuje ključna uska grla koja ometaju razvoj filantropije na Kosovu iz regulatorne perspektive i služi kao osnova za pokretanje političkog dijaloga koji promoviše kulturu individualnog i korporativnog davanja za ciljeve javnog dobra.

Analiza prvo opisuje međunarodne i evropske standarde koji se odnose na filantropiju i pristup OCD resursima uopšte. Nakon toga sledi detaljno mapiranje regulatornog okvira za filantropiju na Kosovu. U istom odeljku, dokument razmatra ključna uska grla identifikovana na Kosovu i opisuje najbolje regulatorne prakse podržane uporednim primerima iz Evrope. U poslednjem delu, dokument pruža niz zaključaka i preporuka za unapređenje regulisanja filantropije na Kosovu.

Analiza je razvijena u okviru petogodišnjeg programa aktivnosti angažovanja građana koji podržava Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID) i sprovodi KCSF. Aktivnost angažovanja građana ima za cilj da podrži OCD da izgrade konstituente, diversifikuju svoje resurse i bazu partnera i utiču na promene povezivanjem različitih aktera oko lokalnih razvojnih rešenja i da poboljšaju odgovornost vlade¹⁰. Pripremljen je na osnovu pregleda zakonodavstva, postojećih istraživanja i indeksa o filantropskom okruženju na Kosovu. To je podržano pregledom međunarodnih i evropskih standarda i praksi zemalja koje su relevantne za kosovski kontekst. U cilju prikupljanja povratnih informacija od OCD o postojećim praksama i izazovima u vezi sa filantropijom, KCSF je organizovao Konsultativni sastanak¹¹ 12. jula uz učešće 13 predstavnika OCD („Konsultativni sastanak“). Dodatni konsultativni sastanak održan je 30. novembra 2022. godine na kojem su učestvovala 22 predstavnika

---

⁷ 2020 Monitoring Matrix Izveštaj za Kosovo, KCSF. https://www.balkancsd.net/novo/wp-content/uploads/2022/03/KCSF-Monitoring-Matrix_Kosova-Country-Report-2020_eng.pdf

⁸ Univerzitet Indijana, škola filantropije porodice Lilly: Globalni indeks filantropije za 2018. godinu Kosovo.

⁹ Univerzitet Indijana, škola filantropije porodice Lilly: Globalni indeks filantropije za 2022. Kosovo.

¹⁰ Više o aktivnosti građanskog angažmana pogledajte ovde:

<https://www.kcsfoundation.org/en/research-advocacy/about-cea/about-cea-2/>

¹¹ Konsultativni sastanak za mobilizaciju novih finansijskih i nefinansijskih resursa za organizacije civilnog društva (CEA interni kratki izveštaj)

OCD. Zahvaljujemo se onima koji su učestvovali na konsultativnim sastancima i svima koji su doprineli istraživanju deleći svoja iskustva i druge vredne informacije.

2. Međunarodni i evropski standardi i regulatorni okviri o davanju

Filantropija je bila jedan od ključnih tradicionalnih izvora prihoda i igra važnu ulogu u diversifikaciji finansiranja OCD, posebno u zemljama u kojima se OCD pretežno oslanjaju na međunarodno finansiranje. Postoji niz međunarodnih i evropskih standarda i regulatornih okvira koji se odnose na filantropiju i okruženje koje omogućava OCD u celini. Najčešći instrumenti uključuju Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Evropsku konvenciju o ljudskim pravima.¹² Ovi standardi su tipično komponente slobode udruživanja i prava na privatnost.

2.1. Sloboda udruživanja

Pravo OCD na osiguranje resursa sastavni je deo prava na slobodu udruživanja zagaranatovanog različitim međunarodnim i evropskim instrumentima koji su gore navedeni. Prema Komitetu UN-a za ljudska prava tumačeći član 22. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, „*pravo na slobodu udruživanja ne odnosi se samo na pravo na osnivanje udruženja, već i garantuje pravo takvog udruženja da slobodno obavlja svoje statutarne aktivnosti. Zaštita predviđena članom 22. odnosi se na sve aktivnosti udruženja. . .*”¹³ Komitet za ljudska prava je naglasio da **ograničenja u finansiranju koja ometaju sposobnost udruženja da obavljaju svoje statutarne aktivnosti predstavljaju mešanje u član 22. ICCPR-a.**¹⁴ Stoga se prikupljanje sredstava, uključujući kroz individualnu i korporativnu filantropiju, smatra statutaranom aktivnošću koja je ključna za održavanje finansijske održivosti OCD-a.

Prema najnovijem Izveštaju specijalnog izvestioca UN-a za pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja, Clémenta Nyaletsossi Voulea, „*....Pristup udruženja finansiranju je od suštinskog značaja ne samo za postojanje samog udruženja, već i za ostvarivanje drugih ljudskih prava, do postizanja Agende za održivi razvoj 2030 i planova otpornosti i oporavka COVID-19.*”¹⁵ U Izveštaju je istaknuo negativan uticaj ograničenja i prepreke za finansiranje na postojanje i rad OCD i pozvao na podršku finansijskoj

¹² Videti na primer: [Universal Declaration of Human Rights](#), članovi 7, 12 i 20(1); [International Covenant on Civil and Political Rights](#): članovi 17, 21, 22 i 26; [European Convention on Human Rights](#): članovi 8, 11 i 14.

¹³ Komitet UN za ljudska prava, Komunikacija 1274/2004, “Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima”, 16. oktobar – 3. novembar 2006., [Communication no. 1274/2004](#) .:

¹⁴ Zaštita građanskog prostora i prava na pristup resursima: Opšti principi. Dostupno na adresi: [GeneralPrinciplesProtectingCivicSpace.pdf \(ohchr.org\)](#).

¹⁵ UNHCR: Izveštaj specijalnog izvestioca UN-a za pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja, Clémenta Nyaletsossi Voulea o pristupu resursima, 10. maj 2022., A/HRC/50/23, sažetak. Dostupno na adresi: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G22/337/82/PDF/G2233782.pdf?OpenElement>.

održivosti OCD, uključujući kroz filantropiju.¹⁶ Konkretnije, preporučio je državama da „ojačaju finansijsku održivost organizacija civilnog društva kroz različite i fleksibilne oblike finansijske i nefinansijske podrške, uključujući institucionalno finansiranje, značajne poreske olakšice, promociju aktivnosti organizacija civilnog društva u medijima koje podržava država, te podrška filantropiji, lokalnim platformama za crowdfunding i drugim novim, inovativnim mehanizmima.”¹⁷

Prethodni nosioci mandata, uključujući gospodina Maina Kiaija, takođe su naglasili važnost jačanja pristupa OCD resursima, naglašavajući da države imaju i pozitivne i negativne obaveze da zaštite pravo na slobodu udruživanja, uključujući pristup resursima. Oni moraju preduzeti pozitivne mere kako bi uspostavili i održali povoljno okruženje za OCD, a ne da neopravdano ometaju ostvarivanje prava. Države moraju osigurati da sve OCD, uključujući i neregistrovane organizacije, uživaju ovo pravo i garantuju slobodno kretanje donacija u i iz inostranstva.¹⁸

Na evropskom nivou postoji nekoliko instrumenata koji štite slobodu udruživanja OCD, uključujući pristup finansiranju. Najčešći su usvojeni na nivou Saveta Evrope ili Evropske unije.

2.1.1. Savet Evrope

Član 11. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (ECHR) štiti slobodu udruživanja u državama članicama Saveta Evrope.¹⁹ Prema Izveštaju Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (PSSE) iz januara 2016., zaštita koja se pruža slobodi udruživanja proširuje se na pravo OCD-a da primaju donacije i druge oblike finansiranja.²⁰ Štaviše, član 50. Preporuke Saveta Evrope o pravnom statusu nevladinih organizacija pruža posebne garancije za primanje donacija, uključujući od pojedinačnih i korporativnih donatora. U njemu se navodi da bi „NVO trebale biti slobodne da traže i primaju finansijska sredstva – gotovinu ili donacije u naturi – ne samo od javnih tela u svojoj državi, već i od institucionalnih ili pojedinačnih donatora, druge države ili multilateralne agencije, podložni samo zakonima generalno primenjivim na

---

¹⁶ Ibid, stav 54 i sledeći.

¹⁷ Ibid, st 64 (g).

¹⁸ Vidi, na primer, UNHRC: Izveštaj specijalnog izvestioca o pravima na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja, Maina Kiai, 4. avgust 2015., A/70/266. Dostupno na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/242/64/PDF/N1524264.pdf?OpenElement>.

UNHCR, Izveštaj specijalnog izvestioca za pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja, Maina Kiai, 21. maj 2012., A/HRC/20/27, par. 63-64. Dostupno na: http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session20/A-HRC-20-27_en.pdf.

¹⁹ Savet Evrope, “Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda,” 4. novembar 1950. Dostupno na: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf.

²⁰ Parlamentarna skupština Saveta Evrope, „Kako sprečiti neprikladna ograničenja aktivnosti nevladinih organizacija u Evropi?“ 8. januar 2016., par. 3.1. (10), <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=22310&lang=en>.

carinu, devize i pranje novca i one o finansiranju izbora i političkih stranaka.“²¹ Pored toga, prema Preporuci, davanje OCD treba stimulisati kroz olakšice ili kredite od poreza na dohodak.²²

2.1.2. Evropska unija

Sloboda udruživanja na nivou Evropske unije zaštićena je čl. 12 Povelje EU o osnovnim pravima.²³ Vlasti zemalja EU dužne su da se pridržavaju Povelje prilikom primene prava EU.

Na nivou EU postoje i drugi pravni akti koji se odnose na pristup OCD resursima, tačnije, na filantropiju. Na primer, Direktiva br. 2006/112 o Zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrednost (PDV) reguliše poreski tretman prekograničnog davanja. Ova direktiva obavezuje sve države članice EU i zemlje pristupnice da, pod određenim uslovima, obezbede tretman bez PDV-a za isporuku dobara i usluga.²⁴ Države članice su u obavezi da prenesu direktivu EU u svoje pravne sisteme.

Uslove za prekogranično davanje pregledao je i Evropski sud pravde (ECJ). ECJ se posebno bavio prekograničnim poreskim tretmanom OCD i njihovim donatorima. Kroz svoje presude Hein Persche protiv Finanzamt Lüdenscheid (Persche)²⁵, Missionswerk Werner Heukelbach protiv Belgije (Missionswerk)²⁶ i Komisija Evropskih zajednica protiv Republike Austrije (EK protiv Austrije)²⁷, ECJ je razvio princip nediskriminacije za prekograničnu filantropiju u EU.

2.2. Pravo na privatnost

Donatori, korisnici donacija i drugi pojedinci uključeni u davanje imaju pravo na privatnost koje je zagantovano brojnim međunarodnim i evropskim instrumentima. Pravo na privatnost zaštićeno je svim važnijim međunarodnim ugovorima i regionalnim dokumentima, uključujući član 17. ICCPR-a, član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i Konvenciju Saveta Evrope 108 za zaštitu pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka²⁸.

---

²¹ Komitet ministara Saveta Evrope, Preporuka CM/Rec (2007) 14, “O pravnom statusu nevladinih organizacija u Evropi”, 10. oktobar 2007., čl. 50. Dostupno na: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1194609&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>.

²² Ibid, čl. 57.

²³ Povelja o osnovnim pravima Evropske unije, čl. 12. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

²⁴ Savet Evropske unije, Direktiva 2006/112/EC, O zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrednost, čl. 132 (1), 28. novembar 2006, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006L0112>.

²⁵ Hein Persche v. Finanzamt Lüdenscheid, ECLI:EU:C:2009:33, <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-318/07>.

²⁶ Missionswerk Werner Heukelbach protiv Belgije, ECLI:EU:C:2011:65, <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C25/10>.

²⁷ Komisija Evropskih zajednica protiv Republike Austrije, ECLI:EU:C:2005:427, <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-147/03>.

²⁸ <https://www.coe.int/en/web/data-protection/convention108-and-protocol>

U Evropskoj uniji, Opšta uredba EU o zaštiti podataka („GDPR ”)²⁹ je sveobuhvatni instrument zaštite privatnosti dopunjen zakonima o zaštiti podataka na nacionalnom nivou. GDPR se zasniva na pravilu da obrada podataka mora biti u skladu sa skupom kriterijuma, uključujući određivanje odgovarajuće pravne osnove za obradu i ograničavanje obrađenih ličnih podataka na ono što je striktno neophodno. Jača zaštitu koja se pruža pojedincima i daje im niz prava, uključujući pravo da povuku pristanak ili prigovor na obradu ličnih podataka pod određenim okolnostima.³⁰ Ove zaštite su uvedene kako bi se suzbila nelegitimna obrada ličnih podataka i ojačala moć pojedinaca u donošenju odluka o korišćenju njihovih ličnih podataka. Ova uredba, s jedne strane, pruža veću sigurnost i privatnost donatorima i korisnicima, međutim, s druge strane, može uzrokovati određene poteškoće u radu OCD-a u prikupljanju sredstava.

Osim GDPR-a, EU radi na novoj Uredbi o e-privatnosti³¹ koja bi trebala zameniti Direktivu o ePrivatnosti ³² koja je trenutno na snazi. I Direktiva i buduća Uredba pokrivaju upotrebu elektronskih komunikacija, uključujući pravila za korišćenje elektronskih podataka za kontakt pojedinaca. Kada bude usvojena, Uredba će se direktno primenjivati u svim državama članicama EU i zameniti neusklađeni pristup uzrokovan neodgovarajućim prenosom Direktive u celoj EU. Oba dokumenta o ePrivatnosti imaju značajan uticaj na prakse prikupljanja sredstava OCD-a, jer postavljaju pravila za kontaktiranje prošlih i potencijalnih budućih donatora.

3. Pravni aspekti korporativnog i individualnog davanja na Kosovu

Postoji čitav spektar zakona i propisa koje treba razmotriti u vezi sa procesom traženja, korišćenja i izveštavanja o donacijama i njihovim poreskim implikacijama. Ovaj odeljak prikazuje trenutnu zakonsku regulativu koja se primenjuje na filantropiju na Kosovu, naglašavajući potencijalna zakonodavna uska grla. To je praćeno nekim primerima praktičnih prepreka koje dele kosovske OCD.

²⁹ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

³⁰ Uredba (EU) 2016/679 Evropskog parlamenta i Saveta od 27. aprila 2016. o zaštiti fizičkih lica u pogledu obrade ličnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka, te stavljanju van snage Direktive 95/46/EC (Opšta uredba o zaštiti podataka). Dostupno na: [EUR-Lex - 32016R0679 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³¹ Predlog UREDBE EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVETA o poštovanju privatnog života i zaštiti ličnih podataka u elektronskim komunikacijama i stavljanju van snage Direktive 2002/58/EC (Uredba o privatnosti i elektronskim komunikacijama). Dostupno na: [EUR-Lex - 52017PC0010 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³² Direktiva 2002/58/EC Evropskog parlamenta i Saveta od 12. jula 2002. o obrađivanju ličnih podataka i zaštiti privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektronskim komunikacijama). Dostupno na: [EUR-Lex - 32002L0058 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

3.1. Opšti propis o donacijama

Zakon o slobodi udruživanja u nevladine organizacije („Zakon o NVO”)³³ daje listu potencijalnih izvora prihoda OCD, uključujući donacije ³⁴. Osim toga, Zakon o nevladinim organizacijama niti definiše pojam „donacije“, niti postavlja bilo kakve dalje uslove za dobijanje i korišćenje prihoda od donacija.

Kosovo nema usvojen građanski zakonik. Nacrt Građanskog zakonika Republike Kosovo je u pripremi i usvojen je na 52. sednici Vlade Republike Kosovo odlukom br. 05/52, od 29.12.2021.³⁵ Ugovori o poklonu regulisani su poglavljem III nacrta Građanskog zakonika. Nacrt uključuje i mogućnost periodičnih poklona.

3.1.1. Regulacija načina plaćanja i prikupljanja sredstava

Pojedinci i kompanije mogu podržati OCD koristeći različite metode plaćanja, uključujući gotovinu, kreditnu i debitnu karticu, bankovni transfer i direktno zaduživanje. Oni mogu donirati OCD-ovima u nacionalnim i stranim (Fiat) valutama i virtuelnim valutama (kriptovalutama). OCD mogu privući donacije raznim metodama prikupljanja sredstava, uključujući kutije za gotovinu i druge načine za prikupljanje novca, prikupljanje na veb stranicama, prikupljanje SMS-ova i telefonskih poziva, lutrija, događaji prikupljanja sredstava i druge metode.

Načini isplate

Individualni i korporativni donatori mogu koristiti različite načine plaćanja kao podršku OCD.

- *Gotovina.* Plaćanje u gotovini je tradicionalni način na koji donatori mogu podržati OCD. OCD mogu prikupljati gotovinske isplate putem kasa, prikupljanja novca na ulici i od vrata do vrata, i drugim putem prikupljanja gotovine. OCD treba da poštuju ograničenja gotovinskih plaćanja prema Zakonu br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma. (više detalja pogledajte ispod pod naplatom gotovine)
- *Bankarski transfer.* Pojedinci i kompanije takođe mogu donirati OCD prenosom novca na bankovni račun. Zakon br. 04/L-155 o platnim sistemima utvrđuje uslove pod kojima su platne institucije koje pružaju platne usluge ovlašćene i operateri sistema plaćanja, kliringa i sistema poravnanja hartija od vrednosti su licencirani; uslove i standarde pod kojima se takve usluge mogu pružati; i pravila o izvršenju platnih transakcija.³⁶ Prema članu 2, platna institucija je ili banka ili

³³ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2764#>

³⁴ Art. 35 Zakona br. 06/L – 043 o slobodi udruživanja u nevladine organizacije

³⁵ Nacrt Građanskog zakonika Republike Kosovo: http://civilcode-kosovo.org/wp-content/uploads/2021/12/PDF_ProjektKodi-Civil_30.12.21.pdf

³⁶ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8663>

finansijska institucija kojoj je Centralna banka dala ovlašćenje za pružanje platnih usluga. Kreditni transfer je „*platna transakcija koju je pokrenuo platilac, koji izdaje nalog za plaćanje svojoj instituciji da prenese sredstva sa računa platioca primaocu plaćanja ili na račun primaoca plaćanja.*”

- *Kreditne i debitne kartice.* Donatori mogu izvršiti uplatu OCD putem njihove veb stranice koristeći kreditnu ili debitnu karticu koja se zatim obrađuje putem platnog sistema. OCD mogu naznačiti dostupne opcije plaćanja na svojim veb stranicama i platformama društvenih medija. Da bi OCD integrisale davanje karticom na svoju veb stranicu ili platformu društvenih medija, moraju sklopiti ugovor sa platnom institucijom.
- *Direktno zaduživanje.* Prema Zakonu o platnim sistemima, debitni transfer je „*platna transakcija nastala platnim nalogom primaoca, na osnovu ovlašćenja platioca, kojim se instituciji primaoca nalaže da naplati novac sa računa platioca*“. Na osnovu toga donator može dati ovlašćenje OCD-u da tereti svoj račun jednokratnom ili redovnom donacijom.
- *Virtualne valute.* 2021. godine počela je izrada nacрта zakona o kriptovalutama. Iako se očekivalo da će ga parlament usvojiti do kraja 2021. godine, zakon je još uvek na čekanju. Vlada Kosova je 4. januara 2022. godine uvela zabranu rudarenja kriptovaluta kako bi ograničila potrošnju električne energije jer se zemlja suočava s najgorom energetsom krizom u poslednjih deset godina³⁷.

Izvor i odredište davanja

Ne postoje zakonska ograničenja za prekogranično davanje.³⁸ Istovremeno, za novčane donacije iz stranih izvora vrede ista ograničenja kao i za domaće novčane donacije.

Metode prikupljanja sredstava

Ne postoji sveobuhvatni zakon koji bi se primenio na različite metode prikupljanja sredstava na Kosovu. Ne postoji ni propis koji bi zahtevao od OCD-a da dobiju dozvolu ili licencu za obavljanje bilo kakvih aktivnosti prikupljanja sredstava. Postoji niz pravila koja se moraju poštovati kada OCD sprovodi aktivnosti prikupljanja sredstava u zavisnosti od metode koja se koristi. Potencijalne metode uključuju prikupljanje gotovine, prikupljanje na veb stranicama, crowdfunding, donacije putem SMS-a/telefonskih poziva, događaje prikupljanja sredstava, lutriju i druge.

---

³⁷ <https://www.reuters.com/markets/commodities/kosovo-bans-cryptocurrency-mining-save-electricity-2022-01-04/>

³⁸ Dafne, EFC: Pravno okruženje za filantropiju u Evropi: Kosovo 2020. Dostupno na: [Legal Environment for Philanthropy in Europe: Kosovo 2020 \(slideshare.net\)](#)

U ovom odeljku ćemo se osvrnuti na posebnosti zakonodavstva u regulisanju različitih metoda prikupljanja sredstava sa ciljem da se identifikuju praznine u zakonodavstvu i njegovoj primeni, kao i neki praktični problemi u vezi sa nekim od metoda.

- *Prikupljanje gotovine (npr. kutije za gotovinu, naplate na ulici i od vrata do vrata)*

Ne postoji posebna uredba o kasama i uličnim naplatama na Kosovu. Međutim, postoje neka opšta pravila koja su relevantna za gotovinska plaćanja. Konkretno, OCD podležu zahtevima Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma (u daljem tekstu „Zakon o BPPN/BPFT“). Na osnovu **Zakona o BPPN/BPFT**, OCD su ograničene u iznosu koji mogu prikupiti u gotovini. Prema čl. 29 Zakona o BPPN/BPFT, OCD mogu primati/prihvatati priloge u gotovini u vrednosti koja ne prelazi petsto (500) evra ili ekvivalentnu vrednost u stranoj valuti, iz jednog izvora u roku od jednog (1) dana. Ukupan iznos primljenog doprinosa u skladu sa ovim stavom, tokom godine ne može preći vrednost od hiljadu (1.000) evra. Ova odredba stvara ozbiljne prepreke tradicionalnim metodama prikupljanja sredstava koje se obično sprovode u gotovini, uključujući prikupljanje na ulici i od vrata do vrata, prikupljanje sredstava pomoću kutija za prikupljanje itd. Iako prema konsultativnom sastanku, OCD generalno ne prikupljaju tako velike iznose sredstava u gotovini trenutno, to je ipak prava prepreka korišćenju različitih metoda prikupljanja sredstava.

- *Prikupljanje sredstava putem veb sajta*

Trenutno nema mnogo kosovskih OCD-ova koji traže donacije preko svojih veb stranica putem davanja kreditnih kartica. Jedna od onih koja koristi ovu metodu je Fondacija SOS Dečija sela³⁹. Prema njihovim rečima, organizaciji je trebalo godinu dana da uspostavi proces za dugme za donaciju. Uspeli su da se dogovore sa lokalnom bankom i imaju posebnu ponudu. Lokalna banka je besplatno obezbedila platnu kapiju za organizaciju. Ipak, donacije na web stranici ne funkcionišu u potpunosti na način na koji žele. Planiraju se više fokusirati na digitalno prikupljanje sredstava u 2024. i rade s bankama kako bi imali periodične uplate putem web stranice.⁴⁰ Što se tiče zakonodavstva, nismo identifikovali nikakav konkretan propis koji je primenjiv na ovaj metod prikupljanja sredstava koji bi mogao stvoriti prepreke.

Uopšteno, bankarske naknade za OCD-ove se smatraju visokim. Još jedan praktičan problem je to što kosovski OCD-ovi ne mogu koristiti opcije prikupljanja sredstava na Facebooku – niti da pokrenu akciju prikupljanja sredstava, niti da doniraju postojećoj kampanji putem Facebook-a).⁴¹

- *Crowdfunding zasnovan na donacijama*

OCD-ovi takođe mogu prikupljati sredstva putem crowdfunding-a putem namenskih platformi za crowdfunding. Ne postoje posebni propisi koji se odnose na crowdfunding

---

³⁹ <https://www.soskosova.org/behu-hero/>

⁴⁰ Izvor: Konsultativni sastanak sa OCD 30. novembra i naknadna razmjena e-pošte

⁴¹ Izvor: Konsultativni sastanak sa OCD 30. novembra

na Kosovu. Takođe, do sada u zemlji postoje vrlo ograničene inicijative za crowdfunding. KOSOVA ideas je prva platforma za crowdfunding 100% posvećena projektima u svim oblastima umetnosti i kulture, građanskog angažovanja i održivosti koji se realizuju na i za Kosovo. To je neprofitna nevladina organizacija registrovana u Bazelu, Švajcarska. Osim toga, drugo pravno lice sa sedištem u Švajcarskoj, KOSOVA ideas GmbH, razvija i upravlja platformom, zapošljava osoblje, preuzima partnere, ulaže u neophodan softver i infrastrukturu i reinvestira sav profit za dalji razvoj i promociju platforme.⁴² Na web stranici su objavljeni Opšti usovi korišćenja platforme, uključujući provizije i naknade za transakcije, obaveze vlasnika projekta, pravila o zaštiti podataka i drugo.⁴³ Tokom konsultativnog sastanka, predstavnik Kosova ideas je opisao svoje iskustvo sa crowdfundingom. Prema njihovim rečima, neki od glavnih izazova uključuju planiranje kampanje pre njenog početka i nedostatak povezanosti sa zajednicom. Štaviše, iz političkih razloga, na Kosovu ne funkcioniše poznati međunarodni servis za transfer novca PayPal. Da bi se prevazišao ovaj problem i omogućio transfer sredstava na Kosovo, organizacija je uspostavila svoje kancelarije van zemlje u kojoj funkcioniše PayPal.⁴⁴ Još jedan primer platforme koja se nalazi van Kosova i koja pomaže u prikupljanju sredstava i za kosovske OCD jesu Global Albanians Foundation. To je registrovana organizacija u SAD 501 c (3) i nakon što se sredstva prikupe, prenose se na odgovarajuću OCD⁴⁵.

Pored ovoga, postoje i kosovske kampanje na globalnim platformama davanja, uključujući podršku mladima, porodicama i ugroženim zajednicama.⁴⁶ Takođe postoji nekoliko pojedinačnih ili drugih inicijativa koje imaju za cilj prikupljanje sredstava za projekte na Kosovu na globalnim platformama za crowdfunding, uključujući Kickstarter⁴⁷, Crowdfunder⁴⁸ i Crowdify⁴⁹.

- *SMS donacije/telefonski pozivi*

OCD treba da potpišu ugovor sa telekomunikacionom kompanijom da bi dobile dobrotvorni broj. Prema konsultacijama sa OCD-om, ponekad se koristi, ali uglavnom za vrlo specifične kampanje – na primer od strane nekih fondacija koje imaju za cilj da pomognu ljudima u lošim socijalnim uslovima. Fondacija SOS Dečija sela je i ranije njime prikupljala novac za decu bez roditeljskog staranja i decu u riziku, ali u vreme pisanja ovog izveštaja nisu imali koristi od toga.⁵⁰

Uredba o nacionalnom planu numeracije za elektronske komunikacione mreže u Republici Kosovo precizira da se serija brojeva koja počinje sa 5xxxx može koristiti za

---

⁴² Službeni veb sajt Kosovo ideas: https://kosovaideas.com/content/page/about_us.

⁴³ <https://kosovaideas.com/content/page/terms>

⁴⁴ Izvor: Konsultativni sastanak

⁴⁵ Službeni veb sajt Global Albanians Foundation: <https://globalalbanians.org/>

⁴⁶ <https://www.globalgiving.org/search/?size=25&nextPage=1&sortField=sortorder&selectedLocations=0okosovo&loadAllResults=true>

⁴⁷ Videti na primer: <https://www.kickstarter.com/discover/places/pristina-xk>

⁴⁸ Videti na primer: <https://www.crowdfunder.co.uk/p/kosovo-sports-relieft/rewards>

⁴⁹ Videti na primer: <https://www.crowdify.net/de/projekte/soziale-projekte.21/KO>

⁵⁰ Izvor: Konsultativni sastanak sa OCD 30. novembra i naknadna razmjena e-pošte

humanitarne usluge/donacije (doprinos za određeni cilj)⁵¹. Zatim, u zavisnosti od Tabele 6 Uredbe (“Kodovi koji će biti dostupni za usluge s dodanom vrednošću putem SMS-a”), tražilac usluge određuje vrednost. U slučaju brojeva 55 000 - 55 999 rezerviranih za High Premium Payment kodove, najviša naknada je preko 0,50€ (sa PDV-om). Za telefonske pozive, plan ne utvrđuje nikakve posebne numeracije za ovu kategoriju usluga.⁵²

Prema dostupnim informacijama, telekomunikacione kompanije Vala i IPKO dale su SMS brojeve za podršku donacijama i dobrotvornim inicijativama. Kako se navodi na veb stranici Vala, besplatni kratki brojevi (51XXX – 55XXX) mogu se koristiti za plaćanje putem telefona, uključujući, između ostalog, za donacije i humanitarne potrebe.⁵³ Jedan takav primer je podrška Familje Dobra.⁵⁴ IPKO je takođe omogućio korišćenje SMS kratkih kodova 55049, 55001, 55006 i 55008 u svrhe prikupljanja sredstava, posebno za prikupljanje sredstava za pojedince kojima je potreban medicinski tretman i za podršku drugim dobrotvornim inicijativama. Oni su podržali 20 zahteva u 2019. godini, 37 zahteva u 2018. godini, 31 zahtev u 2017. i 24 zahteva u 2016. Međutim, zbog odluke rukovodstva, IPKO više ne obezbeđuje niti aktivira SMS sa kratkim kodom u svrhe donacije. Sve dobrotvorne organizacije i privatna lica koja imaju koristi od IPKO-ovih SMS kratkih kodova sklopili su formalne ugovore sa kompanijom. Ovi sporazumi su potpisani u skladu sa njihovim utvrđenim procedurama, nadgledani i ovlašćeni od strane generalnog direktora IPKO-a. Uslovi i odredbe ovih ugovora opisuju specifičnosti partnerstva, uključujući obaveze i beneficije za obe strane. IPKO obezbeđuje transparentnost i jasno razumevanje uslova kako bi podstakao odnos saradnje. Korisnici IPKO-a mogu samo da šalju SMS kratkim kodom IPKO-u. Stoga su različiti kratki kodovi aktivirani iz istog razloga od različitih operatera. Iznos koji se naplaćuje za jedan kratki SMS je 1 evro. Ako je 1000 SMS poslano na taj određeni SMS kratki kod, 1000 evra je prebačeno organizaciji ili osobi koju su želeli podržati. Donatori ne mogu uputiti kompaniju da vrši redovan odbitak od svog telefonskog računa u dobrotvorne svrhe.⁵⁵

- *Događaji prikupljanja sredstava*

Nismo identifikovali nikakvu konkretnu regulativu ovog načina prikupljanja sredstava. Prema izveštaju Catalyst-a⁵⁶, 8% svih donacija na Kosovu 2021. godine prikupljeno je korišćenjem različitih vrsta događaja, od kojih su najpopularniji sportski događaji i

---

⁵¹ Član 17.2. d) Uredbe br. Prot. 011/B/21 izdat od strane Regulatornog organa za elektronske i poštanske komunikacije o nacionalnom planu numeracije elektronskih komunikacionih mreža u Republici Kosovo

⁵² Izvor: Informacije koje je obezbedio IPKO

⁵³ Dodatne informacije možete pronaći na veb stranici: [N https://kosovotelecom.com/biznes-3/sherbime-te-personalizuara/numer-te-shkurte-per-sms/](https://kosovotelecom.com/biznes-3/sherbime-te-personalizuara/numer-te-shkurte-per-sms/)

⁵⁴ <https://www.epokaere.com/familja-dobra-ka-nevoje-per-ndihmen-tuaj/>

⁵⁵ Izvor: Veb stranica i informacije koje pruža IPKO, pogledajte više informacija na veb stranici IPKO-a: [K https://www.ipko.com/en/kodet-e-sms-ve-sherbimi-per-te-dhuruar-para-per-organizatat-bamirese-dhe-personat-ne-nevoje/](https://www.ipko.com/en/kodet-e-sms-ve-sherbimi-per-te-dhuruar-para-per-organizatat-bamirese-dhe-personat-ne-nevoje/)

⁵⁶ Catalyst Balkans: Davanje Kosova 2021: Godišnji izveštaj o stanju filantropije

izložbe. Ovo čini događaje trećim najpopularnijim načinom prikupljanja sredstava nakon direktnih donacija (57%) i ciljanih kampanja/poziva (33 %).

- *Donacije virtuelne valute*

Trenutno je dozvoljeno primanje donacija u virtuelnim valutama. Prema nekim mišljenjima iznesenim tokom konsultativnog sastanka, za podizanje svesti o ovakvom načinu prikupljanja donacija bio bi potreban veliki poduhvat. Neki učesnici su takođe izrazili zabrinutost zbog nedostatka transparentnosti i odgovornosti zbog prirode transakcija kriptovalutama koje ne bi omogućile OCD-ima da izveštavaju o svojim donatorima.⁵⁷

Ne postoji zakon koji se bavi PDV-om ili porezom posebno za virtuelnu valutu. Međutim, virtuelna valuta se tretira od strane Poreske uprave Kosova kao oporezivi prihod na osnovu Zakona br. 03-L/222 o poreskoj administraciji i procedurama. Ako je status lica koje je ostvarilo takve prihode ne-poslovno fizičko lice ili fizičko poslovno lice, ono mora da primeni zakonske odredbe utvrđene Zakonom br. 05/L-028 o porezu na lični dohodak i ostvarenim prihodima. Ako je status lica koje je ostvarilo takve prihode pravno lice, ono mora da primeni zakonske odredbe navedene u Zakonu br. 06/L-105 o porezu na prihod preduzeća.

- *Lutrije*

Zakon 04/L-080 o igrama na sreću dozvolio je izdvajanje određene sume novca iz Fonda lutrije Kosova za finansiranje društvenih kategorija, pitanja ljudskih prava, kulture i sporta. Ostalo je da se utvrde detalji takvih transfera kroz podzakonske akte. Sredinom 2019. godine Vlada Kosova je ukinula Zakon o igrama na sreću, čime su ukinute zakonske odredbe za eventualno finansiranje civilnog društva iz sredstava Lutrije.⁵⁸

Postoji nacrt zakona o igrama na sreću Republike Kosovo koji je uveden 2020. godine koji bi regulisao organizaciju i rad Lutrije Republike Kosovo, vrste igara na sreću koje Lutrija organizuje, uslove i način organizovanja lutrije. igre na sreću, pravila igre, njihov nadzor i način raspodele prihoda od lutrije⁵⁹. Do objavljivanja ove analize nije bilo pomaka sa usvajanjem Zakona.

- *Direktno doniranje iz platnog spiska*

Nismo identifikovali nikakvu konkretnu regulativu ovog načina prikupljanja sredstava. SOS Dečije selo Kosovo pokušalo je da ga predstavi sa nekoliko kompanija i da iskoristi njihov primer kao dobar model za promociju. Nažalost, nisu uspeli pronaći

---

⁵⁷ Izvor: Konsultativni sastanak

⁵⁸ Matrica za praćenje o okruženju koje omogućava razvoj civilnog društva. Izveštaj o zemlji: Kosovo. 2019. https://monitoringmatrix.net/wp-content/uploads/2020/06/MM-2020_Kosova-country-report_final.pdf

⁵⁹ <https://konsultimet.rks-gov.net/viewConsult.php?ConsultationID=40915>

zainteresovanu kompaniju jer kompanije smatraju da im je to previše opterećujuće. Jedan od predloženih načina da se ovo poboljša je kada je kompanija spremna da duplira ili doda novac.⁶⁰

3.1.2. Oporezivanje donacija, uključujući tretman poreza na dohodak donacija, tretman PDV-a

Pribavljanje i korišćenje donacija ima porezne implikacije kako za donatora tako i za OCD korisnika, zavisno od oblika i načina davanja.

- *Porez na prihod*

Prema čl. 8 (1), podstav 1.7 Zakona br. 05/L-029 o porezu na dobit preduzeća, prihodi od donacija koji su primljeni u skladu sa propisima i kriterijumima zarade su oslobođeni poreza na prihod. Ova odredba se odnosi na sva pravna lica, uključujući i OCD. Osim toga, Zakon o porezu na dobit pravnih lica izuzima sve prihode OCD sa statusom opšte dobrobiti, osim prihoda ostvarenih privrednim aktivnostima koji nisu isključivo vezani za njihovu javnu svrhu.⁶¹

To će se, prema obrazloženju Rešenja Poreske uprave⁶², odnositi i na prihode od kriptovaluta. Konkretno, „Za fizička lica koja nisu poslovna, poslovna fizička i pravna lica koja ne prijave ostvarene prihode i ne plaćaju poreze i penzijske doprinose, Poreska uprava Kosova (PUK) će preduzeti mere u skladu sa poreskim zakonodavstvom.”

- *Porez na dodatnu vrednost (PDV)*

OCD-ovi se ne smatraju oporezivim obveznicima PDV-a za uplate po osnovu članstva, ako imaju takva ili sredstva, grantove, donacije primljene u svrhu svoje neprofitne delatnosti⁶³. OCD se može tretirati kao poreski obveznik ako prima uplate kao rezultat ekonomske aktivnosti. Dakle, ako oporezivi promet (iz privredne delatnosti) OCD u kalendarskoj godini prelazi 30 000 EUR, ona mora da se registruje za potrebe PDV-a.

Primanje novčanih prihoda od donacija od strane OCD ne podleže PDV-u, jer se ne vrši pružanje usluga/prodaja robe. Prema Javnom obrazloženju br. 04/2016, isporuku dobara/usluga finansiranih iz sredstava grantova isporučilac dobara/usluga fakturiše bez PDV-a, sa pravom na odbitak PDV-a. Svaka faktura pripremljena pod takvim okolnostima treba da sadrži referencu na čl. 33 (3) podstav 3.1 Zakona br. 05/L-037 na PDV.⁶⁴

---

⁶⁰ Izvor: Konsultativni sastanak sa OCD 30. novembra

⁶¹ Član 7. Zakona br. 05/L-029 o porezu na prihod preduzeća. Dostupno na adresi: <https://gzk.rks.gov.net/ActDetail.aspx?ActID=20988>

⁶² [Notice to taxpayers - Revenue generated by crypto currencies is taxable revenue! - Administrata Tatimore e Kosovës \(atk-ks.org\)](https://www.atk-ks.org/Notice-to-taxpayers-revenue-generated-by-crypto-currencies-is-taxable-revenue/)

⁶³ Član 4(2) Zakona o PDV-u.

⁶⁴ Član 33 (3) podstav 3.1 Zakona br. 05/L-037 na PDV.

Slično, sve kupovine dobara/usluga od strane OCD-ova za projekte podrške humanitarnim programima i programima rekonstrukcije i drugim projektima uključujući projekte evropskih integracija na Kosovu koristeći prihode od donacija su oslobođeni PDV-a.⁶⁵

Prema čl. 36. Zakona o PDV-u, svaki poreski obveznik ima pravo na odbitak ulaznog PDV-a za dobra i usluge koje se koriste po osnovu oslobođenja iz čl. 33. To znači da će svaka donacija dobara i usluga od strane subjekta koji ima koristi od oslobođenja od PDV-a, takođe moći u potpunosti povratiti sav plaćeni ulazni PDV, bez obzira da li donira odgovarajuću robu ili usluge. Ovo izuzeće se, međutim, ne odnosi na uobičajene donacije, osim izuzetih grantova i donacija. Zakon kaže da je „bez naknade izvršeno od strane poreskog obveznika”⁶⁶. Slično, „korišćenje dobara od strane oporezivog lica, dela njegove poslovne imovine za privatnu upotrebu ili za svoje osoblje, ili njihovo besplatno raspolaganje ili, uopštenije, njihovo korišćenje u svrhe koje nisu poslovne, tretiraće se kao nabavka robe uz naknadu”⁶⁷.

Zakon o PDV-u ne sadrži nikakvo posebno izuzeće za telekomunikacione usluge i stoga, ako se donacija putem SMS-a ili telefonskog poziva tretira kao usluga, na nju se obračunava PDV. Prema informacijama koje je dao IPKO, oni su kao kompanija plaćali PDV kada su davali SMS brojeve za podršku donacijama i dobrotvornim inicijativama.⁶⁸ Međutim, u mnogim zemljama takvi SMS/telefonski pozivi se ne tretiraju kao pružanje usluge, već kao način prenosa novčane donacije i stoga bi bili oslobođeni PDV-a.

3.1.3. Poreski podsticaji za donatore

Filantropija se može podsticati kroz poreske olakšice za donatore koje su obično u obliku poreskih olakšica ili poreskih kredita. Na Kosovu postoji nekoliko vrsta poreskih olakšica koje su dostupne donatorima. Međutim, uprkos njihovom postojanju, postoji ograničen interes za njihovu upotrebu.

Slede vrste poreskih olakšica koje su dostupne za korporativne i pojedinačne donatore:

- *Korporativni donatori*

Postoje poreski olakšice koje su dostupne za korporativne donatore koji doniraju za aktivnosti od javnog interesa definisane zakonom. Prema čl. 10. stav 1. Zakona o porezu na dobit pravnih lica „Doprinosi poreskog obveznika koji vode knjige i evidencije u skladu sa stavom 5. člana 35. ovog zakona, u vidu donacija ili sponzorstva za humanitarne, zdravstvene, obrazovne, verske, naučne, kulture, zaštite životne sredine i sporta u skladu sa

⁶⁵ Član 30 (2) podstav 2.1. Zakona br. 05/L-037 na PDV.

⁶⁶ Član 15 (2) Zakona o PDV-u..

⁶⁷ Član 11 (1) Zakona o PDV-u

⁶⁸ Izvor: informacije koje je obezbedio IPKO

ovim zakonom, smatraju se doprinosima datim u javnom interesu i dozvoljeni su kao odbitak do najviše deset odsto (10%) oporezivog dohotka obračunatog pre nego što se ovaj doprinos odbije.” Doniranje iznosa iznad praga od 10% je moguće, ali neće biti oslobođeno poreza. Štaviše, poreski obveznici koji daju doprinose za određene oblasti mogu imati koristi od dodatnih 10% odbitka, ako je to propisano posebnim kosovskim zakonima.⁶⁹

Donacije koje se odbijaju od poreza može primiti svaka OCD, pod uslovom da je propisno registrovana u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama i da je dobila i zadržala status opšte dobrobiti. Drugi OCD-ovi, kao što su organizacije za zaštitu životne sredine (između ostalih) i institucije, uključujući medicinske i obrazovne ustanove, verske institucije i sirotišta, takođe su kvalifikovani primaoci donacija koje se odbijaju od poreza. Predviđeno poresko oslobođenje ne može se koristiti ako donacija direktno ili indirektno koristi donatoru ili povezanim osobama donatora⁷⁰.

Definicija javnog interesa za potrebe Zakona o porezu na dobit pravnih lica je uža od definicije javnog interesa iz čl. 37 Zakona o NVO. Kao rezultat toga, donacije za svrhe koje su prepoznate kao od opšte dobrobiti, uključujući zaštitu i promociju ljudskih prava, podršku demokratskim praksama i civilnom društvu, promociju dobrovoljnog rada, zaštitu potrošača, pomoć i podršku izbeglicama, nisu oporezive.⁷¹

Prema čl. 14 Administrativnog uputstva MF br. 02/2016, da bi poreski obveznici (donatori) mogli tražiti svoje odbitke, potrebno je da dostave potpisanu i pečatiranu potvrdu o prijemu OCD-a koja potvrđuje svrhu donacije i koja sadrži sledeće informacije: (i) ime donatora, (ii) poreski identifikacioni broj (fiskalni broj) donatora, (iii) adresu donatora, (iv) ime kontakt osobe i adresu donatora, (v) ime primaoca, (vi) poreski identifikacioni broj (fisk. broj) primaoca, (vii) adresa primaoca, (viii) ime kontakt osobe i broj telefona primaoca, (ix) iznos doniranog dobrotvornog priloga, (x) datum donacije, (xi) i izjavu primaoca da su podaci na priznanici tačni i da primalac nema direktan ili indirektan sukob interesa sa donatorom.⁷²

- *Individualni donatori*

Zakon br. 05/L -028 o porezu na lični dohodak pruža identične uslove za traženje poreskih olakšica na donacije pojedinačnih donatora.⁷³ Jedina razlika je u tome što zakon ne ograničava primaoca na organizacije od javnog značaja.

---

⁶⁹ Član 10(1) i (5) Zakona br. 05/L-029 o porezu na dobit preduzeća.

⁷⁰ Član 11 (3), Zakon br. 05/L-029 o porezu na prihod preduzeća.

⁷¹ Član 37. Zakona o NVO.

⁷² Član 14 Administrativnog uputstva MF br. 02/2016 za sprovođenje Zakona br. 05/L-029 o porezu na prihod preduzeća. Dostupno na adresi:

[UDHEZIM ADMINISTRATIV PER TATIMIN NE TE ARDHURAT E KORPORATAVE-1.pdf \(atk-ks.org\)](#).

⁷³ Član 28 Zakona br. 05/L -028 o porezu na lični dohodak. Dostupno na adresi: <https://gzk.rks.gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=11014>

- *Beneficije za donacije u naturi*

Zakon ne ograničava poresko oslobođenje samo na novčane donacije. Član 11.4 Zakona o porezu na dobit pravnih lica odnosi se na potrebu da se predoče priznanice za date donacije koje se mogu tumačiti šire. Međutim, član 28.4 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica kaže da “svaki poreski obveznik koji traži dozvoljeni odbitak mora da dostavi PUK-u dokazni list o uplati u vezi sa takvim odbitkom”. Stoga bi možda bilo dobro osigurati da donacije u naturi takođe budu obuhvaćene ovim izuzećem.

- *Dodatne poreske olakšice koje proizilaze iz Zakona o sponzorstvu u oblasti kulture, omladine i sporta*

Prema Zakonu o sponzorstvima, sponzori za sponzorstvo sportskih aktivnosti podležu odbitku od 30% poreza na dobit, a sponzori za sponzorstvo kulture i omladine 20%.⁷⁴ Osim toga, prihodi od sponzorstva su neoporezivi prihodi korisnika sponzorstva, uključujući i OCD-e.⁷⁵ Sponzori mogu biti fizička lica, ko-sponzori, pravna domaća ili strana lica.⁷⁶

3.1.4. Zahtevi za transparentnost i izveštavanje

Ne postoje posebni zahtevi za transparentnost i izveštavanje koji se primenjuju na OCD kada prikupljaju sredstva od privatnih donatora. OCD obično prijavljuju svoje prihode putem godišnjih poreskih prijava, a dužne su da vode finansijske podatke o svojim transakcijama u skladu sa Zakonom o BPPN/FT. OCD sa statusom od javnog interesa podležu dodatnim zahtevima transparentnosti i izveštavanja.

Donatori koji traže poreske olakšice za svoje donacije moraju zajedno sa svojom poreskom prijavom da dostave priznanice o datim donacijama koje pokazuju sve relevantne informacije o donacijama, uključujući tačan iznos i primaoca (vidi prethodni odeljak).

Posebni uslovi važe za sponzore i korisnike sponzorstava prema Zakonu o sponzorstvima. Prema članu 14. Zakona, donator i primalac sponzorstva dužni su da sačine izveštaj o datom i prihvaćenom sponzorstvu koji sadrži: i) ime i naziv donatora i primaoca; ii) ime i naziv poslednjeg korisnika; iii) opis predmeta i svrhe sponzorstva, koji omogućava njihovu identifikaciju sa tačnim podacima o količini, vrednosti i drugim njegovim svojstvima; iv) konačno korišćenje subjekta sponzorstva; v) druge podatke. Pored toga, ugovor za sponzorstvo i oglašavanje sa finansijskim izveštajem se

---

⁷⁴ Član 12 stav 1, 2 Zakona br. 05/L-090 o sponzorstvu u oblasti kulture, omladine i sporta. Dostupno na adresi: [LAW_NO_05_L-090_ON_SPONSORSHIP_IN_THE_FIELD_OF_CULTURE_YOUTH_AND_SPORTS1521189204.pdf](http://www.qkk-rks.com/LAW_NO_05_L-090_ON_SPONSORSHIP_IN_THE_FIELD_OF_CULTURE_YOUTH_AND_SPORTS1521189204.pdf) (qkk-rks.com)

⁷⁵ Ibid, član 12 stav 4.

⁷⁶ Ibid, član 6 stav 1

obavezno dostavljaju kosovskim poreskim organima, najkasnije 30 dana od dana ispunjenja-završetka ugovora.⁷⁷

3.2. Druge prepreke filantropiji

Prema diskusiji konsultativnog sastanka, OCD se suočavaju sa drugim preprekama filantropiji, najčešće u vezi sa bankarskim aktivnostima. Neki predstavnici OCD prijavili su probleme u vezi sa otvaranjem bankovnog računa, visokim bankarskim naknadama ili suspenzijom postojećih računa. Drugi su naveli da banke generalno smatraju OCD visoko rizičnima i stvaraju dodatne prepreke OCD u pružanju određenih vrsta usluga ili u potpunosti odbijaju da rade sa njima. To je uticalo na sposobnost OCD-a da prikupe sredstva, posebno putem digitalnih sredstava. Ova zabrinutost je podsticala dugi niz godina i dokumentovana je u Izveštaju o uticaju bankarskih ograničenja na NVO-e na Kosovu.⁷⁸ U cilju rešavanja ovog problema, CIVIKOS i KCSF, uz podršku ECNL-a, pokrenuli su dijalog sa više zainteresovanih strana o smanjenju rizika banaka na Kosovu, uključujući ključne aktere kao što su Udruženje banaka Kosova („KBA“), Centralna banka, Ministarstvo finansija, Finansijsko obaveštajna jedinica Kosova („FIU-K“) i druge OCD-e. U protekle dve godine OCD su uspele da uspostave solidnu saradnju sa KBA.

4. Ključna regulatorna pitanja koja se odnose na filantropiju na Kosovu i njihovo regulisanje iz uporedne perspektive

Sledeći odeljak naglašava ključna pitanja koja smo identifikovali tokom mapiranja regulatornog okruženja za filantropiju na Kosovu u odnosu na međunarodne standarde i dobre evropske prakse.

4.1. Opšti propis o donacijama

Nismo identifikovali uska grla u vezi sa opštom uredbom o donacijama. Zakon o NVO pruža osnovne garancije OCD za pristup resursima, uključujući prihode od donacija.

4.1.1. Regulacija metoda prikupljanja sredstava, uključujući tradicionalne i digitalne

Istraživanje je identifikovalo nekoliko problema sa nekim od metoda prikupljanja sredstava. Kao početna tačka, naplata gotovine predstavlja problem zbog ograničenja za primanje gotovine (vidi gornji deo o naplati gotovine). Ovo je ozbiljan problem za različite metode koje zahtevaju prikupljanje gotovine, uključujući kase, dobrotvornu prodaju itd. Trenutno postoji Predlog Uredbe Evropskog parlamenta i Saveta o

⁷⁷ Član 14 Zakona br. 05/L-090 o sponzorstvu u oblasti kulture, omladine i sporta.

⁷⁸ http://www.civikos.net/repository/docs/Raporti_OJO-Bankat_shqip_373851.pdf

sprečavanju korišćenja finansijskog sistema za svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma koji će postaviti prag za gotovinske transakcije u celoj EU – 10 000 EUR/transakciji⁷⁹. Neke zemlje članice EU postavile su još niže pragove za gotovinske transakcije (npr. u Bugarskoj je ograničenje 5 000 EUR). Međutim, važno je napomenuti da je ograničenje u zemljama EU po transakciji, a ne po danu ili po klijentu. U pokušaju da se snizi postojeći prag za gotovinske transakcije u slučaju poslovnih ili profesionalnih odnosa (nema ograničenja kada se ne radi u profesionalnom svojstvu), Španija je predložila da limit padne na 1000 EUR/transakciji. Međutim, Evropska centralna banka je objavila da je to nesrazmerno⁸⁰. Među navedenim razlozima je „gotovina ključna metoda plaćanja za starije, imigrante, invalide, socijalno ugrožene građane i svakoga ko ima ograničen pristup digitalnim uslugama, te kao takav služi inkluziji“.

Drugi praktični problem se odnosi na banke koje nisu zainteresovane za pružanje finansijskih usluga organizacijama civilnog društva zbog njihove politike izbegavanja rizika protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Štaviše, tokom konsultativnih sastanaka čuli smo i o visokim bankarskim naknadama, što je još jedna prepreka za OCD.

Drugo pitanje koje smo identifikovali odnosi se na angažovanje kompanija u filantropiji. Iako postoji mnogo dobrih primera kompanija koje daju donacije, postoje praktični problemi u interakciji sa kompanijama u određenim oblastima. Primeri uključuju korišćenje dobrotvornih SMS-a i telefonskih poziva i razvoj programa davanja plata.

4.1.2. Poreski tretman donacija

Donacije na Kosovu su generalno podložne povoljnom poreskom tretmanu, što je u skladu sa međunarodnim standardima kao i uporednom praksom. Donacije pojedinačnih i korporativnih donatora tradicionalno su oslobođene poreza na dohodak, a isporuka dobara i usluga oslobođena je PDV-a.

Međutim, na Kosovu, oslobođenje od PDV-a za nabavku dobara i usluga se proteže samo na humanitarne programe i programe rekonstrukcije. Kao što je već spomenuto, u Evropskoj uniji, države članice su dužne osigurati širi tretman oslobođenja PDV-a za OCD, uključujući i za „*pružanje usluga... u svrhu pružanja usluga njihovim članovima direktno neophodnim za obavljanje te delatnosti*” ili pružanje usluga pod određenim uslovima od strane “*....neprofitnih organizacija sa ciljevima političke, sindikalne, verske, patriotske, filozofske, filantropske ili građanske prirode...*”. Osim toga, Direktiva izričito predviđa izuzeće „*isporuka usluga i robe od strane organizacija čije su aktivnosti izuzete u skladu sa tačkama (b), (g), (h), (i), (l), (m) i (n), u vezi sa događajima prikupljanja sredstava koji se organiziraju isključivo za vlastitu korist, pod uslovom da izuzeće nije verovatno da će*

⁷⁹ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0a4db7d6-eace-11eb-93a8-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

⁸⁰ Mišljenje Evropske centralne banke od 15. marta 2022. o ograničenjima gotovinskog plaćanja (CON/2022/9), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022AB0009>

uzrokovati narušavanje konkurencije.”⁸¹ Dakle, postoji prostor za proširenje obima usluga/roba čije je snabdevanje oslobođeno PDV-a na Kosovu. Ovo je posebno važno za donacije u naturi.

Posmatrajući uporedne prakse, u Mađarskoj su sve donacije koje podržavaju javno dobrobitne aktivnosti organizacija od javnog značaja oslobođene PDV-a (ako donator ima potvrdu korisnika). U Bugarskoj postoji oslobođenje od PDV-a u slučaju uvoza doniranih dobara kada se doniraju dobrotvornim ili filantropskim organizacijama. U Hrvatskoj je uvoz doniranih dobara za zadovoljenje osnovnih ljudskih potreba – kao što su hrana, lekovi, odeća i sl. – oslobođen PDV-a. To je slučaj i sa opremom koju doniraju registrovane humanitarne i dobrotvorne organizacije. U slučaju donacija u naturi, obično ako je donator potraživao svoj PDV na ulazu (prilikom kupovine/proizvodnje robe ili pružanja usluge), tada je potrebno platiti PDV na izlazu (donaciju) (kao što je neko učinio platiti PDV na ta dobra/usluge jer nije plaćen na ulazu). U nekim zemljama, uključujući Češku i Bugarsku, postoji poseban tretman za donaciju hrane. U Bugarskoj nema izlaznog PDV-a na hranu, ako je donirana posebnoj kategoriji OCD-a koja se zove banke hrane, a postoje i neki dodatni uslovi za donaciju. U češkoj, dok se izlazni PDV naplaćuje na „tržišnu cenu“ donacije hrane, tržišna cena može biti nula ili blizu nule pod određenim uslovima kada se hrana donira. Istovremeno, postoje posebna izuzeća od PDV-a u određenim oblastima za pružanje određenih usluga od javnog značaja (npr. obrazovanje, kultura, socijalne usluge i druge) prema kojima se korisniku usluge ne naplaćuje PDV (izlazni PDV). U većini slučajeva, međutim, izuzeće ne dozvoljava dobavljaču da povрати PDV koji je platio (ulazni PDV). Osim toga, postoji posebno oslobođenje od PDV-a za aktivnosti prikupljanja sredstava OCD-a u Holandiji i Bugarskoj.

Važno je da ova izuzeća budu jasno zakonski regulisana kako bi se izbegla bilo kakva potencijalna zabuna i poteškoće u doniranju za donatore. Jedan konkretan primer koji pokazuje važnost jasne regulacije PDV-a na donacije su SMS donacije. Takvi dobrotvorni SMS bi trebali biti oslobođeni PDV-a za razliku od običnih usluga mobilne telefonije jer je mobilni telefon samo alat putem kojeg se donira (tako da je dobrotvorni SMS po definiciji finansijska transakcija koja je inače izvan okvira PDV-a). Na primer, Bugarska nema posebnu odredbu kojom se izuzimaju donacije putem dobrotvornih SMS poruka što je stvorilo zabunu, a donacije su takođe naplaćivane PDV-om (i tretirane kao usluga koju nude kompanije mobilne telefonije). Kao rezultat toga, poreske vlasti su izdale smernice kako bi osigurale da se zakon ne tumači pogrešno i da je dobrotvorni SMS oslobođen PDV-a. Situacija je bila slična u češkoj do 2005. godine, nakon čega je u januaru 2006. godine stupio na snagu amandman na Zakon o PDV-u koji je razrešio zabunu sa tretmanom dobrotvornih SMS-a kao usluge mobilnog telefona i osigurao njihovo oslobađanje od PDV-a.⁸²

---

⁸¹ Član 132, stav 1 f), l), o).

⁸² Uporedno istraživanje o poreskim beneficijama koje stimuliraju filantropiju. ECNL, 2021. <https://ecnl.org/publications/tax-benefits-stimulating-philanthropy>

4.1.3. Poreske olakšice za donatore

Pravni okvir na Kosovu pruža poreske olakšice za pojedinačne i korporativne donatore do 10% oporezivog prihoda. Iako postoje zemlje koje mogu imati veće pragove za poreske olakšice za donacije, važno je razumeti i zašto se postojeće poreske olakšice ne koriste dovoljno i postoje li praktični problemi za korišćenje postojećih poreskih olakšica za donacije (npr. koliko su one birokratske).

Jedan od problema koji smo identifikovali tokom istraživanja je razlika između definicije javne koristi u Zakonu o NVO i liste oblasti javnog dobra u poreskim zakonima. Štaviše, postoji mala razlika između zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i zakona o porezu na dobit pravnih lica u pogledu primaoca (npr. ne postoji uslov da primaoci budu registrovane organizacije javnog dobra u korist individualnih donatora).

Drugi problem koji stvara neizvesnost odnosi se na poreske zakone koji ne daju jasne smernice o tome da li se postojeće poreske olakšice mogu koristiti u slučaju donacija u naturi. Ovo je istaknuto i u jednom drugom istraživanju⁸³.

U poređenju sa drugim zemljama Zapadnog Balkana, trenutne poreske olakšice za donacije nisu beznačajne. Ipak, važno je voditi diskusiju o tome kako dalje promovisati filantropiju na Kosovu. Na primer, možemo razgovarati o potrebi da se uvedu beneficije za velike donacije kako bi se stimulovalo stvaranje zadužbina i velika davanja, kao što je mogućnost prenošenja donacije koja prelazi prag od 10% oslobođenja od poreza u naredne godine. U donjoj tabeli⁸⁴ dali smo neke uporedne primere ovakvih poreskih olakšica, kao i pravila u drugim zemljama Zapadnog Balkana kao poređenje. Neki su više, drugi su nepovoljniji od sadašnjih pravila na Kosovu.

---

⁸³ <https://fiqorg.com/wp-content/uploads/2020/05/ENG.Aanlize-legislacionit-te-Kosoves-final-ENG-1-1.pdf>

⁸⁴ Izvori: Savet za fondaciju, Beleške o zemlji: <https://cof.org/country-notes>, Profili države Philea, <https://philea.eu/how-we-can-help/policy-and-advocacy/analysing-the-legal-environment-for-philanthropy-in-europe/>. Uporedno istraživanje o poreskim beneficijama koje stimuluju filantropiju. ECNL, 2021. <https://ecnl.org/publications/tax-benefits-stimulating-philanthropy>. Više detalja o poreskim olakšicama u regionu Zapadnog Balkana takođe je dostupno u Regionalnom izveštaju o podsticajnom okruženju za razvoj civilnog društva: https://www.balkancsd.net/novo/wp-content/uploads/2021/07/94-5-Regional-Monitoring-Matrix-Report-2020_FINAL.pdf

Zemlja	Individualni donatori	Korporativni donatori
Albanija	Pojedinačni donatori ne mogu odbiti bilo koju vrstu donacije u poreske svrhe.	Zakon "o sponzorstvu" priznaje kao odbitni trošak do 5% za izdavače i izdavanje literature, naučnih radova i enciklopedija; kao i kulturne, umetničke i sportske aktivnosti i do 3 % za sve ostale pravne subjekte.
Hrvatska	Donacije u kulturne, naučne, obrazovne, zdravstvene, humanitarne, sportske, verske, ekološke i druge svrhe koje se smatraju javnim dobrom oslobođene su do 2% njihovog bruto godišnjeg prihoda u prethodnoj godini. Procenat oslobođenja od poreza može biti veći, u skladu sa odlukom resornog ministarstva o finansiranju pojedinih programa i akcija. Ne postoji minimalni iznos doprinosa da bi se on kvalifikovao kao oslobođen poreza.	Donacije u kulturne, naučne, obrazovne, medicinske, humanitarne, sportske, verske, ekološke i druge svrhe koje se smatraju javnim dobrom oslobođene su do 2% njihovog bruto godišnjeg prihoda u prethodnoj godini. Procenat oslobođenja od poreza može biti veći, u skladu sa odlukom nadležnog ministarstva o finansiranju pojedinih programa i akcija. Ne postoji minimalna gornja granica doprinosa da bi se on kvalifikovao kao oslobođen poreza.
Češka	Donacije se mogu odbiti do 15% poreske osnovice. Za poreske periode 2020. i 2021. godine donacije su bile odbitne do 30% poreske osnovice.	Donacije se mogu odbiti do 10% poreske osnovice. Za poreske periode koji su završili između 1. marta 2020. i 28. februara 2022. godine, donacije su se odbijale do 30% poreske osnovice.
Nemačka	Donacije se mogu odbiti do 20% godišnjeg prihoda. Ne postoji minimalni iznos za doprinos. Pored toga, pojedinačni donator može odbiti do 1.000.000 € za donaciju zadužbini fondacije u kvalifikacione svrhe. Odbitak se može uzeti u	Donacije se mogu odbiti do 20% godišnjeg oporezivog prihoda; ILI 0,4% od zbira obrta i plata. Nema minimalne gornje granice doprinosa.

	godini donacije i/ili podeliti na sledećih devet godina.	
Francuska	<p>Pojedinci imaju pravo na poreske olakšice za donacije javnim komunalnim organizacijama, udruženjima od opšteg interesa i verskim organizacijama ovlašćenim za primanje ugovornih donacija. Poreski krediti se obračunavaju u iznosu od 66% vrednosti donacije, a ukupni poreski krediti pojedinca za godinu dana ne mogu biti veći od 20% oporezivog dohotka pojedinca. Zaposleni u privrednom subjektu koji donira korporativnoj fondaciji koju je osnovao njihov poslodavac imaju pravo na ovaj poreski kredit.</p> <p>Pojedinci takođe imaju pravo na poreske olakšice za donacije određenim dobrotvornim organizacijama koje služe siromašnima. Takvi poreski krediti se obračunavaju u iznosu od 75% vrednosti donacije. Donacije veće od ovog iznosa imaju pravo na poreski kredit koji se obračunava na 66% donacije i kredit ne može biti veći od 20% godišnjeg prihoda pojedinca. Kao što je slučaj sa pravnim licima, fizička lica mogu prijaviti višak iznosa poreskim vlastima, koji će im biti uračunati u teret poreza na osnovu prenošenja u narednih pet godina.</p> <p>Postoji i poreski kredit na porez na bogatstvo za one poreske obveznike koji daju donacije javnim komunalnim fondacijama (gotovina ili potpuno vlasništvo nad deonicama kotiranih</p>	<p>Pravna lica imaju pravo na poreske olakšice za donacije udruženjima od opšteg interesa, udruženjima javnih komunalnih preduzeća i fondacijama javnih preduzeća. Poreski krediti se obračunavaju u iznosu od 60% vrednosti donacije, a ukupni poreski krediti pravnog lica za godinu dana ne mogu biti veći od 0,5% njegovog godišnjeg prometa. Kada iznos donacije premašuje prag za izuzeće, višak iznosa se može prijaviti poreskim vlastima i uračunati u teret poreza koji je obavezan na osnovu prenošenja za narednih pet godina. Ako dobrotvorni prilozi pravnog lica u roku od godinu dana pređu 2 miliona evra, poreski krediti će biti umanjeni za 40%.</p>

	kompanija). Poreski kredit se obračunava na 75% posto donacije, sa limitom od 50.000 evra.	
Mađarska	Za pojedinačne donacije nisu dostupne poreske olakšice.	<p>Dobit pre oporezivanja može se smanjiti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. za 20% donacije ako donacija podržava delatnost od javne koristi javno korisne organizacije; 2. za 50% ako donacija podržava Mađarski humanitarni fond, Nacionalni kulturni fond ili Fond za smanjenje štete; ili 3. za 50% ako donacija podržava visokoškolsku ustanovu u toku ugovora o grantu, do iznosa ukupne dobiti pre oporezivanja. <p>Postoji viši prag za odbijanje donacija ako postoji ugovor o donaciji na najmanje tri godine (tj. novčani doprinos se daje na osnovu ugovora između javno korisne organizacije i njenog donatora pri čemu se donator obavezuje da će dati donaciju u predmetnoj godini i najmanje jednom godišnje za najmanje tri naredne godine, u istom ili većem iznosu, bez naknade). Konkretnije, prag je 40% iznosa date donacije ako postoji dugoročni ugovor umesto 20% ukoliko ne postoji.</p>
Kosovo	Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica predviđa identične uslove za traženje poreskih olakšica kao i korporativnim donatorima. Jedina razlika je u tome što zakon ne ograničava primaoca na javno korisne organizacije.	Doprinosi poreskog obveznika u vidu donacija ili sponzorstva za humanitarne, zdravstvene, obrazovne, verske, naučne, kulturne, ekološke i sportske svrhe u skladu sa zakonom smatraju se doprinosima datim za javni interes i dozvoljeni su kao odbitak do najviše 10% oporezivog prihoda. Poreski obveznici koji daju takve donacije u određenim predmetnim oblastima mogu dobiti

		<p>dodatnu naknadu do 10 procenata svog prihoda u svrhu odbitka, ako je tako propisano posebnim kosovskim zakonima.</p>
Crna Gora	<p>Pojedinci mogu odbiti do 3,5% svog bruto prihoda (pre oporezivanja) za doprinose u „medicinske, obrazovne, naučne, verske, kulturne, sportske, humanitarne i ekološke svrhe.</p>	<p>Korporacije mogu odbiti do 3,5% svog bruto prihoda (pre oporezivanja) za doprinose u medicinske, obrazovne, naučne, verske, kulturne, sportske, humanitarne i ekološke svrhe.</p>
Holandija	<p>Odbitak od 1% do 10% bruto prihoda, pod uslovom da je ukupno više od 60 €.</p> <p>Periodični pokloni: bez praga i do 100% poreske osnovice određene godine. Periodični pokloni su pokloni koje je darodavac, javnobeležničkim ili privatnim poklonom, dužan platiti jednom godišnje tokom najmanje pet godina dok su oni živi⁸⁵. Takođe, ako periodični poklon prelazi prihod određene godine, ostatak se može odbiti u narednoj godini.</p>	<p>Pokloni se mogu odbiti do maksimalno 50% dobiti sa maksimalno 100.000 €.</p>
Severna Makedonija	<p>Fizičko lice koje donira novčana sredstva pravnom licu u skladu sa odredbama Zakona o donacijama i sponzorstvima, a na osnovu ugovora o donaciji, ima pravo na umanjenje utvrđenog, a neplaćenog poreza na dohodak fizičkih lica ili povraćaj plaćenog poreza na dohodak fizičkih lica koji je utvrđen na osnovu godišnje poreske prijave pojedinca u iznosu</p>	<p>Donacija ili sponzorstvo smatra se prihvatljivim troškom i odbija se od poreske osnovice do 5% godišnjeg prometa za donacije i do 3% godišnjeg prometa za sponzorstva.</p>

⁸⁵<https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/aftrek-en-kortingen/content/verschil-periodieke-giften-gewone-giften>

	donacije, ali ne više od 20% godišnjeg poreskog duga donatora, sa maksimalnim iznosom od 24.000 denara (oko 390 €). Ne postoji obavezan minimalni doprinos.	
Srbija	Ne postoje poreske olakšice za pojedinačne donatore.	Poreska olakšica do 5% godišnjeg prihoda korporacije daje se za davanje u kvalifikovane javnokorisne svrhe; minimalni doprinos nije propisan zakonom.

4.1.4. Zahtevi za transparentnost i izveštavanje

Većina kosovskih zahteva za transparentnost i izveštavanje je u skladu sa međunarodnim standardima. Prema njima, sva pravila o izveštavanju i nadzoru moraju poštovati slobodu udruživanja, pravo na privatnost (OCD-a i njenih donatora, zaposlenih i drugih povezanih pojedinaca) i načelo nediskriminacije. Svako potencijalno ograničenje slobode udruživanja i pristupa resursima mora biti zasnovano na zakonu, služiti legitimnom cilju i biti neophodno i proporcionalno. Samoregulacija može dopuniti ili čak zameniti zahteve za izveštavanje, obelodanjivanje i nadzor koje utvrđuje država. Zapravo, izgradnja poverenja javnosti i jačanje odgovornosti i transparentnosti su neki od ključnih motiva za uspostavljanje šema samoregulacije.⁸⁶

Kao što je ranije opisano, ne postoje posebni zahtevi za transparentnost i izveštavanje koji se primenjuju na OCD-ove kada prikupljaju sredstva od privatnih donatora na Kosovu. OCD-ovi obično prijavljuju svoje prihode putem godišnjih poreskih prijava, a dužni su da vode finansijske podatke o svojim transakcijama u skladu sa Zakonom o AML/CTF-u. OCD-ovi sa statusom od javnog interesa podležu dodatnim zahtevima transparentnosti i izveštavanja. Međutim, identifikovali smo jedno pitanje koje stvara nepotreban teret za OCD-ove i njihove sponzore: postojanje odvojenog izveštavanja za sponzorstvo.

4.2. Mere za podršku finansijskom pristupu

Organizacije civilnog društva suočavaju se sa složenim izazovima u pogledu pristupa finansijskim uslugama širom sveta, što takođe utiče na njihove napore prikupljanja sredstava. Rešavanje ovakvih problema je zajednička odgovornost finansijskih institucija i državnih organa i trebalo bi uključiti aktere civilnog društva. Postoji nekoliko dobrih praksi⁸⁷ koje mogu poslužiti kao inspiracija za ono što komercijalne banke, udruženja banaka, bankarski regulatori i finansijske obaveštajne jedinice mogu učiniti. Na primer, u Holandiji je preduzeto nekoliko mera za rešavanje ovog problema:

- *Dijalog sa više zainteresovanih strana:* Postoje dve radne grupe sa više zainteresovanih strana (okrugli stolovi) koje obezbeđuju dijalog, nude rešenja i delotvoran rad: 1) Radna grupa koju predvode Holandski regulatori banaka i Holandsko udruženje banaka; i 2) Radna grupa koju predvode Ministarstvo finansija, Ministarstvo inostranih poslova i Kolektiv za ljudsku bezbednost

---

⁸⁶ Član 22. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Pogledati dalja načela koja se odnose na transparentnost, odgovornost i nadzor u Načelima prikupljanja sredstava:

<https://ecnl.org/sites/default/files/2020-08/Fundraising-Principles.pdf>

⁸⁷ Efikasno rešenje za poboljšanje pristupa civilnog društva bankarskim uslugama

<https://ecnl.org/publications/how-can-financial-institutions-and-csos-work-together-ensure-access-financial-services>

(holandski OCD). Obe ove grupe uključuju OCD-ove kao ravnopravnog partnera i imaju za cilj da identifikuju i reše probleme sa kojima se OCD-ovi suočavaju sa smanjenjem rizika banke.

- *Bankarski regulator*: regulator Holandske banke promenio je svoju viziju sa pristupa zasnovanog na pravilima na pristup zasnovan na riziku na osnovu nalaza iz detaljne studije i pritiska holandskih OCD-ova i komercijalnih banaka. Jedan od praktičnih načina na koji se ova promena manifestovala bila je odluka regulatora da vodi dijalog za pripremu specifičnih standarda koji određuju stvarne rizike u svim sektorima kako bi se dužna pažnja klijenata banaka mogla usmeriti u skladu sa tim. Ovo je sprovedeno kroz radnu grupu (okrugli sto), uključujući različite zainteresovane strane. Jedan od sektora za koji se zajednički izrađuju standardi je neprofitni sektor.
- *Komercijalna banka*: Jedna od holandskih banaka, ABN AMRO, preduzela je progresivne korake da osigura pristup finansijskim uslugama za OCD-ove. Kao prvi korak, prepoznali su problem smanjenja rizika kao jedno od najistaknutijih pitanja ljudskih prava. Oni su ovo priznanje sprovedeli u praksu kroz: 1) izdvajanje resursa za osoblje i procese kako bi se osiguralo da OCD-ovi mogu pristupiti finansijskim uslugama; 2) edukaciju i podizanje svesti klijenata OCD-a kroz prvi namenski portal OCD-a koji je kreiran zajedno sa holandskim OCD-ovima; i 3) aktivno uključivanje u dijalog na nivou zemlje kroz okrugle stolove.

U Mađarskoj, jednoj od komercijalnih banaka, Magnet banka ima posebne usluge, uključujući pakete bankovnih računa za neprofitne organizacije.⁸⁸ Postoji nekoliko primera kako finansijske institucije i OCD-ovi mogu da rade zajedno na obezbeđivanju pristupa finansijskim uslugama.⁸⁹

5. Zaključci i preporuke politike

Filantropija tek treba da postane glavni izvor prihoda za OCD-ove na Kosovu. Da bi se to postiglo, moglo bi se preduzeti nekoliko važnih koraka za podsticanje filantropije. Ovim dajemo neke opšte i neke specifične tematske preporuke za dalju diskusiju od strane OCD-ova, kompanija, državnih organa i drugih relevantnih zainteresovanih strana.

Opšte preporuke:

1. *Uključiti se u široku diskusiju o budućnosti filantropije i načinima da je podržite.* Jedan potencijalni put može biti izrada dokumenta politike zajedno sa OCD-ovima za promovisanje i stimulisanje filantropije, koji će usvojiti Vlada.

⁸⁸ <https://www.magnetbank.hu/nonprofit>

⁸⁹ <https://ecnl.org/publications/how-can-financial-institutions-and-csos-work-together-ensure-access-financial-services>

2. **Poboljšati razumevanje i povećati veštine i kapacitet OCD-ova za prikupljanje sredstava od pojedinačnih i korporativnih donatora.** U tu svrhu, moglo bi biti od pomoći razviti praktične materijale koji objašnjavaju kako donirati OCD-ovima i kako kompanije i pojedinci mogu imati koristi od postojećih poreskih olakšica kada pružaju podršku OCD-ovima.
3. **Identifikovati organizacije koje su zainteresovane da se angažuju u sistematskim naporima za promociju filantropije,** zalažući se za okruženje podrške, razvijanje novih mehanizama za prikupljanje sredstava od korporacija/pojedinaca i povećanje kapaciteta OCD-ova. Takve organizacije (ili koalicija organizacija) treba da se angažuju u strateškim diskusijama o filantropiji (videti gore navedenu preporuku 1) i u zalaganju za poboljšano okruženje na Kosovu.
4. **Sprovesti konsultacije sa glavnim finansierima OCD-a, uključujući međunarodne donatore, kako bi se stimulisala podrška finansijskoj održivosti OCD-a kada finansiraju projekte.** Primeri mera koje donatori mogu preduzeti da pomognu u finansijskoj održivosti OCD-a uključuju: omogućavanje budžetske linije kao dela direktnih troškova u okviru finansiranih projekata za pokrivanje troškova prikupljanja sredstava i institucionalnog razvoja OCD-a; obezbeđivanje odgovarajućih sredstava za sredstva prikupljena kroz filantropiju; podržavanje razvoja strategija finansijske održivosti njihovih korisnika grantova; itd.
5. **Prikupiti informacije o filantropiji kako biste izgradili bazu podataka koja može pomoći u daljnjoj analizi i razvoju politike.** Kao početnu tačku, važno je osigurati da poreski organi prikupljaju informacije o poreskim podsticajima koji se koriste za davanje i sponzorstvo.

Posebne tematske preporuke:

1. **Nastaviti dijalog sa više zainteresovanih strana** sa komercijalnim bankama, Centralnom bankom, FOJ-om, Ministarstvom finansija i OCD-ovima kako bi se rešili izazovi u vezi sa smanjenjem rizika banaka i finansijskim pristupom, uključujući visoke bankarske naknade za OCD-ove.
2. OCD-ovi bi se mogli **uključiti u dijalog sa bankama** za uvođenje specijalizovanih proizvoda za ovaj sektor.
3. **Angažovati se sa korporativnim sektorom u određenim oblastima** kako biste osigurali da se razvijaju određene metode prikupljanja sredstava. Primeri uključuju:
  - a. Rad sa telekomunikacionim kompanijama na razvoju, unapređenju i promociji sistema pružanja dobrotvornih brojeva i pružanju više informacija o uslovima kako bi se iskoristila takva prilika;

- b. Rad sa kompanijama na razvoju i promociji davanja plata i drugih mehanizama za stimulisanje davanja zaposlenih.
4. *Povećati trenutni prag od petsto (500) evra/dnevno i eliminisati godišnji limit za gotovinske donacije* (trenutno 1000 evra/godišnje iz 1 izvora).
  5. Poreske vlasti treba da pruže *jasne smernice o tome kako se postojeće poreske olakšice mogu koristiti* u slučaju donacija u naturi i da li su donacije putem SMS-a i telefonskih poziva oslobođene PDV-a.
  6. *Uključiti se u dodatna istraživanja* o tome da li postoje praktični problemi u korišćenju postojećih poreskih olakšica za donatore.
  7. *Razmotriti potrebu za uvođenjem daljih poreskih olakšica za promociju filantropije, uključujući koristi za velike donacije za stimulaciju izgradnje kapitala i velika davanja, kao što je mogućnost prenošenja donacije koja prelazi prag od 10% za oslobađanje od poreza u naredne godine.*
  8. *Revidirati definiciju javno korisnih aktivnosti u poreskim zakonima* i izjednačiti je sa definicijom javne koristi u zakonu o NVO-u.
  9. *Ukloniti zahtev za obezbeđivanje odvojenih izveštaja o sponzorstvu* i uključiti se u diskusiju o tome kako obezbediti transparentnost davanja na Kosovu.